

UN TRESOR A MONCADA: EL MOSAIC DE LES NOU MUSES

En la vil·la romana situada en la partida del Pouaig , va ser trobat el 19 d'agost de 1920 per Juan José Senent Ibañez, "aficionat als estudis arqueològics" i membre de la Reial Acadèmia de la Història, el valuós mosaic de "Les nou muses del Pouaig", obra molt coneguda de l'art sumptuari romà, datada entre els segles III-IV d. C., que es conserva des de 1921 en el Museu de Belles Arts "Sant Pius V", on després de molt de temps d'estar exposat al públic, ha estat recentment restaurat i es troba emmagatzemat en els depòsits del museu en perfect estat de conservació.

Aquesta troballa no va ser fruit de la casualitat, ja que tant Juan José Senent Ibañez com el seu cunyat Nicolau Primitiu Gómez Serrano i la resta de familiars organitzaven nombroses "expedicions" des de la seua casa de Massarrojos a diferents partides dels voltants. Aquest descobriment faria entrar-li el "cuquet de l'Arqueologia" a Nicolau Primitiu Gomez Serrano (Gran Bibliòfil al qui li deguem el naixement de la Biblioteca Valenciana) qui després escriuria un article en el que donaria tot tipus de detalls sobre aquest fet:

"El 19 del caluroso agosto de 1920, mi cuñado D. J. J. Senent Ibáñez..., acompañado del amigo Pepín García y de mi hijo Domingo, emprendieron desde Masarrochos una excursión para explorar el Cabeç Bort".

"Desde la estación de Masias, tomaron el camino de l'Escaló, que cerca de la de Moróder atraviesa el barranco de Carraixet, y siguieron el camino de la Marquesa, en dirección N.E., hasta llegar al llamado Naquerano, por el cual anduvieron hacia el N. hasta encontrar una bifurcación, uno de cuyos ramales, el de la izquierda, se dirige hacia los llamados Algepsars de Náquera, y el de la derecha hacia la llamada Paret del Patriarca y el barranco de Cona y Cabeç Bort". "La confluencia de los dos caminos citados estaba materialmente sembrada de restos cerámicos..."

"Observaron que, en una elevación del terreno, cercana al camino de la izquierda, se conservaba un gran trozo de un piso de opus spicatum, elevación artificial, hecha con cantos rodados y fragmentos de toba caliza y barro, y cerca del camino de la derecha había un pozo seco, con broncal monolítico algo desplazado, que da nombre al lugar y a la partida rural, que se llama del Pou, Pouaig o Povacho, y pertenece al termino municipal de Moncada"

En aquesta partida és on trobaren el famós mosaic i a partir d'aquí es succeïren una serie d'esdeveniments encaminats a poder extraure la famosa troballa. El propietari dels terrenys

que en un primer moment no s'oposava a l'extracció, a la vista del interès que despertava entre el seus veïns el descobriment, va pensar en traure-li profit pecuniari:

"la noticia del hallazgo circuló rápidamente por todos los pueblos circunvecinos y las más fantásticas leyendas tomaron cuerpo, no habiendo carretero, labrador ni guarda, que pasase por el Pouaig, que no se detuviese y escarbase para verlo..."

"El dueño del campo, sacando el posible provecho de aquella procesión inesperada lo había cercado con una cuerda, para sacar algunas aguiltes de los curiosos que se acercaban, haciendo los más fantásticos comentarios, saltando algunos la cuerda y con una piedra golpeando el mosaico, que, despegado un tanto, por la acción del tiempo, del subsuelo donde

estaba sentado, sonaba a hueco, diciendo que debajo estaba el tesoro y que el piso y las figuras eran las señas inequívocas y hasta uno, más suficiente que los otros, dijo al dueño que le escuchaba entre admirado y aturdido, en un aparte sigiloso:

- Aixó, en quatre lligonaes, ho arreplega vosté en caixóns, ho envia a Novayor, y li donen una fortuna!".

Finalment entre final de maig i el primer dies de juny de 1921, davant l'intervenció de la Comissió de Monuments de l'Estat que va reclamar al propietari del terreny la propietat del mosaic per a fer cessió dels drets sobre aquest al Museu provincial, (hui Museu de Belles Arts), es va extraure i es deposità al dit museu.

El mosaic ocupa un espai rectangular quasi quadrat "de 6'29 metros por 5'68, siendo el

lado mayor el del sentido de la verticalidad de las figuras personales. En esta dirección ocupa el pie una puerta de 1'95 metros de ancha, central a los personajes, y otra, en la derecha superior, de 1'34 metros, estando el conjunto corrido unos 90° al W. de la posición que ocupaba in situ".

Es tracta d'un mosaic policrom, presenta un tessellat de riques i variades tonalitats, amb el cap de les muses com a motiu central, emmarcat amb una franja de decorats geomètrics. Les muses representen les germanes d'Àpol·lo " cada musa lleva expresado su nombre

y esta representada con los símbolos de su dedicación..." , Melpómene, musa de la tragèdia dionisíaca; Talia, musa de la comèdia; Euterpe, musa dels flautistes; Tepsicore, musa de la poesia lírica; Clio, musa de la història; Caliope, inspira la profecia i el poema; Erato, musa de la poesia eròtica; Polymnia, musa dels himnes; Urano, poesia astronòmica.

Aquest testimoni material romà és sense cap de dubte, la troballa més important de la ciutat de Moncada i es per això que l'Ajuntament sensibilitzat per l'història del nostre poble va a iniciar les gestions oportunes per a que l'obra pugui tornar a la nostra localitat i ser exhibida al nou Museu Municipal, situat al carrer Major.

Cèsar Pla Mateu
Arxiver municipal